

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик кунин — 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

пайшанба кунлари чиқади 1997 йил феврал

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХОТИН-КИЗЛАР КЎМИТАСИ, БОЛАЛАР ЖАМҒАРМАСИ ВА «СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН» ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ ҲАФТАЛИГИ — Баҳоси эркин нарҳда

● Ўзбекистон Республикаси Марказий Банкида пул-кредит сиёсати буйича республика комиссиясининг навбатдаги кенгайтирилган мажлиси бўлиб ўтди. Унда мазкур комиссия аъзолари, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар пул-кредит сиёсати комиссияларининг раҳбарлари ҳамда республика тижорат банкларининг раислари иштирок этишти. Мажлисни республика пул-кредит сиёсати комиссиясининг раиси, Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг раиси Ф. Муллажонов бошқарди.

● Тошкентдаги ҳудудий банк уқув марказида ташкил этилган «Хусусийлаштирилган инвестицион фондлар» мавзусидаги назарий-амалий машғулотлар ниҳоясига етди. Қimmatли қоғозлар бозорини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш маркази ходимлари, ХИФ, Миллий депозиторий тузилмаларининг раҳбарлари бир ҳафта давомида ундан зиёд маърузаларни тингладилар, узаро тажриба алмашдилар. Тингловчиларга халқаро сертификатлар топширилди.

● Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги билан Театр арбоблари уюшмаси ташкил этган «Навруз-97» театр санъати фестивали бошланди. Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишланган бу санъат байрамида Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳар ва вилоят театрлари узларининг буюк соҳибқирон ва темиррийлар ҳаёти ҳамда фаолияти акс эттирилган асарлари билан иштирок этмоқда. Унда Шимкент вилоят театри ҳамда Уш вилоят драма театри ҳам қатнашмоқда.

● Фарғона вилоят ҳокимлигида Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг умумхалқ муҳокамаси натижаларига бағишлаб семинар утказилди. Унда вилоятдан сайланган Олий Мажлис депутатлари, ҳокимлик булим ва бошқармалари, идора ва ташкилотлар раҳбарлари, шаҳар ва туман солиқ инспекцияси вакиллари қатнашди. Йигилишни вилоят ҳокими М. Исломов бошқарди.

● Республика ёшлари «Камолот» жамғармасининг Наманган вилоят булими фаоллари вилоятда маънавийат ва маърифат кунларини утказдилар. Бунда маъруза ва суҳбатлар билан бирга, йигит-қизлар учун Фарғона водийси буйлаб сафар ҳам уюштирилди.

ЎЗА ва республика матбуоти хабарлари асосида тайёрланди

Эримай тур, оппоқ қор

УШШУ

4-БЕТ: ЭРКАКЛАР... МУШУКМИЖОЗМИ?

«Юрмайдиган эркак йуқ. Бу қавмнинг ҳаммаси бир гур.»

5-БЕТ: ҚАРИНДОШДАН УЙЛАНМАНГ!

«Янги меҳмоннинг ташрифидан ҳамма севинди. Бироқ... бироқ бу севинч, афсусларки, узоққа бормади. Сал фурсатдан сунг чалоқ нобуд бўлди.»

6-БЕТ: «СОЧИНГ КЕСИЛСИН!»

«Сочини кестирган аёлда фаришта булмасмиш. Фариштасиз одам булишдан худо асрасин.»

СОҢДА:

Муассисларимиз ҳаётидан

ҚИШЛОҚҚА ЙЎЛ

Президентимизнинг Жиззах вилоятидаги навбатдан ташқари 7 сессиясида сузлаган «Ислоҳот аввало одамлар онгида узгаришидир» мавзусидаги нутқидан келиб чиқадиган вазибалар вилоятимизда «Соғлом авлод учун» Халқаро хайрия жамгармаси фаолиятини янада яхшилашга ундади. Жамгарма барча туман ва шаҳарда оналик ва болаликни муҳофаза этиш йўлида олиб борилиши лозим булган иш режасини тузиб олди.

Соғлом авлоднинг тарбиялаш борасида Ғаллаорол туман таянч пунктига қарашли дорихона ишга тушди. Дорихонада аҳолининг талаб ва истаги асосида арзон нарҳдаги дори-дармонлар сотилмоқда. Бундан ташқари мурувват ёрдами буйича келтирилган дори-дармонлар жойларга зудлик билан бепул берилмоқда.

Авлод соғлиги Ватанимиз бойлигидир. Шу боис Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 22 февралдаги «Ўзбекистон Республикасида ижтимоий патронаж тизимини ташкил этиш тўғ-

рисида»ги қарорининг бажарилиши борасида «Соғлом авлод учун» жамгармасига «Амбуланс» кучма табобатхона берилган эди. 5 та ижтимоий патронаж тизимидан иборат «Амбуланс» кучма табобатхона анча савобли ишларни амалга оширди. Бу йил кучма табобатхонаси вилоятдаги 29-меҳрибонлик уйи, Зарбдор туманидаги «Кар ва соқовлар», Зомин туманидаги аёллар интернатлари, Жиззах шаҳридаги «Упка шамоллаши билан оғриган болалар» санаториялари, Арнасой, Зафаробод, Зарбдор, Зомин, Ғаллаорол туманларида болалар, аёллар ва усмирларни тиббий куриқдан утказишни режалаштирди. Шифокорларнинг махсус шифокат бригадаси янги йилдаги фаолиятини Ғаллаорол туманининг энг чекка қишлоқларида, шифокорлар бораолмайдиган жойлардан бошлади.

Д. Ортиқова,
«Соғлом авлод учун» жамгармаси
Жиззах вилоят бўлими бош
мутахассиси

Бир куни

АЁЛИНИ АРДОҚЛАМАГАН
ЭРКАК ЭРКАКМИ?

Укам билан Чорсу бозорига бориш учун метро бекатида тушаётган эдик, бир пайт... Ортимиздан келаётган эркак олдинда бораётган аёлга қараб «Ҳой, тухта дегман санга» дея бақирди. Қайрилиб қарадим. У яна қичқириб, сукиниб келарди. Аёл бўлса орқасига бир қаради-да, нима қиларини бидмай, юра бошлади. «Тухта, кимга гапираялман» дея ушқирди эркак. Охири, аёл тухтани. Эркак важаҳат билан келиб аёлнинг юзига тараки туширди. Бекатда одам кўп. Аёл бечора андиша қилди чоғи жимгина тураверди. Ҳаптига одам телбаларча яна аёлни ура кетди. Шу пайт бекатда

турган милиционер эркакнинг қулидан ушлаб, олиб кетаётгани, аёл югуриб бориб меласадан илтимос қилиб, бу одам эри эканлигини айтиб, уни олиб кетди... Ён-атрофдагилар уларнинг ортидан анча термулиб қолишди.

Бопқаларни билмадим-у, бу воқеа менинг кўз унгимдан ҳеч нари кетмайди. Ҳаргал эслганимда, уша мунисгина аёл ва унинг қароқчи нусха эри газабимни ошираверди. Шунча одамлар уртасида аёл кишини беобру қилган эркакнинг қилмишидан нафратланиб кетаман.

Соат ҲАҚБЕРДИЕВ

Термиз шаҳрида утказилган бир кунлик семинар «Аёл ва саломатлик» деб номланди. Унда вилоятдаги туман ва шаҳар хотин-қизлар қўмиталарининг раислари, тиббиёт ходимлари, халқ таълими жамоаларининг вакиллари, жамоатчилик фаоллари иштирок этишди. Бутун гап-суз хотин-қизларнинг саломатлиги, руҳий, маънавий бардамлиги хусусида булди.

Семинар ишида Бош вазир уринбосари, республика хотин-қизлар қўмитаси раиси Дилбар Ғуломова «Аёл саломатлиги жамият саломатлиги негизидир» мавзусида маъруза қилди.

Вилоят ҳокимининг уринбосари, вилоят хотин-қизлар қўмитаси раиси Ш. Норбоева «Оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилишда, оила-

Ахборот

ТИРИКЛИКНИНГ
ТОЖИДИР АЁЛ

ни мустаҳкамлашда ва хотин-қизлар бандлигини таъминлашда хотин-қизлар қўмитаси олдида турган вазибалар», республика таълим маркази директори Ф. Шоумаров «Ўзбекистонда аёлларнинг ижтимоий-психологик муаммолари» мавзуларида маъруза қилишди. Шунингдек, семинарда вилоят соғлиқни сақлаш бошқармаси бошлиғи Р. Турсунов, халқаро «Экосан» жамгармасининг вилоят бўлими раиси У. Хужабеков, «Қизил ярим ой» жамияти бўлими раиси Р. Акбаровлар аёллар ва уларнинг саломатлиги хусусида гапиришди.

Семинар ишида Республика Олий Мажлиси раиси уринбосари Буритош Шодиева ҳам қатнашди ва Республика Олий Мажлисида ишлаб чиқилаётган қонунлар, улардан кузланган эзгу мақсадлар, инсон манфаатлари йилининг муҳим вазибалари хусусида нутқ сузлади.

Ўз мухбиримиз

Фарғонадан дараклар

ИЛҲОМЖОН ҚИРҒИЗ
ФУТБОЛИ ЮЛДУЗИ

Қирғизистон Республикасининг утган йилги миллий чемпионатида Фарғонага ён қушни Қадамжойнинг «Металлург» жамоаси чемпионликни қўлга киритди. Жамоанинг иқтидорли ҳимоячиси Илҳомжон Зайнобидинов Қирғизистоннинг энг зур футболчиси деб топилди. Илҳомжон ҳамшаҳримиз булгани учун бу хабардан биз фарғоналикларнинг бошимиз кукка етди.

МАДҲИЯМИЗНИ
БИЛАСИЗМИ?

Бу саволга кўпчилик ижобий жавоб беролмайди. Аммо Тошлоқлик богча ёшидаги болакайлар мадҳиямизни сув қилиб ичишган, десак муболага булмайди. Шунингдек, улар давлатимиз рамзига оид саволларга бурро жавоб қилдилар. Яқинда утказилган вилоят мактабдан ташқари муассасалар методик марказининг «Мустақил давлатимиз рамзлари» куриқ-танлови фикримизга далил булади. Бу танловда тошлоқлик болалар голиб чиқишди.

АСРНИ ДОҒДА
ҚОЛДИРГАН МОМО

Езёвон туманининг Иштихон қишлоғилик Шарофат момо асрни доғда қолдирган, юздан ҳатланган кекса онахонларимиздан бири. Юздан нур ёғилиб турган табарруқ онахон яқинда узининг 105 ёшини қарши олди. Момо угил-қизлар, неваря, эвара, дуваралари атрофида тукин дастурхон турига ярашиб утирдилар. Барчага эзгу тилаклар айтиб дуога қўл очдилар. Ҳар биримизга Яратганининг узи Шарофат момоларнинг ёшини бераверсин!

Маҳфуза УСМОНОВА

АЛДАНГАНЛАР
АЛАМИ

Албанияда уз омонатларини ҳар хил савдо банкларига қўйиб, товламачилик оқибатида маблағсиз қолган фуқароларнинг норозилик намоишлари авж олмоқда. Ноҳақликдан жабрланган оломон кеча мамлакатдаги йирик шаҳарлардан бири Влерада политсия билан туқнашди. Туқнашув оқибатида уч киши қурбон булди, юзга яқин киши жароҳатланди. Намоишчилар йўл қуйилган айдов натижа-сида йўқотган пулларини ҳукуматдан талаб қилишмоқда. Албания ҳукумати бу маблағларнинг муайян қисмини тулашга розилигини билдирмоқда. Шу билан бирга ҳукумат туполонларга қарши қатъий чораларни қўриш, ҳатто фавқулодда

ҳолатни жорий қилишга ҳам тайёр.

ҚОНЛИ ҚОҶИА

Шриланка шимолда террорчи гуруҳлар политсия бўлимини уққа тутганини мамлакат мудофаа вазирлиги ташвиш билан маълум қилди. Террорчилар уқидан ун беш киши ҳалок булди, унлаб киши жароҳат олди. Бу фожиа Шриланка пойтахтидан 200 километр наридаги ҳудудда юз берди.

Ҳукумат доирасидаги расмий вакиллар бу қонли фожияни Шриланка мустақиллиги учун курашаётган «Миллий ҳаракат» гуруҳлари жангарилари содир этган, деб гумон қилишмоқда.

ҲУКУМАТ ЁН
БЕРДИ

Кеча Сербия парламенти уч ой давом этган оммавий митинглардан сунг, ниҳоят,

мамлакатда маҳаллий ташкилотларга қайта сайловлар утказишга қарор қилди. Маълумки, мухолиф демократик кучлар утган йил ноябрда утказилган сайловларда улкан ғалаба қозонган ва ана шу сайловлар натижалари сохталантирилганидан норозии эди. Узоқ давом этган намоишлардан сунг Сербия ҳукумати қайта сайлов утказишга қарор қилганини демократик кучларнинг қисман ғалаба қозонгани сифатида баҳоланмоқда. Айни пайтда ҳукмрон сотсиалистик партия ҳукумат таркибини ҳам узгартришга ки-

ришган. Сешанба куни булган йиғилишида ҳукумат таркибидаги олти вазир уз лавозимидан бушатилади. Шарҳловчилар бу тadbирларни ҳам мухолиф кучларнинг тазйиқи сифатида баҳоланмоқда.

ЧЕЧЕНИСТОНДА
ТАНТАНА

Кеча Чеченистонда янги сайланган президент Аслан Масхадовни бу лавозимга тайинлаш тантаналари булиб утди. Бироқ кутилганидай, тантаналарга Ғарбий Европа ва Осиёдаги йирик давлат арбоблари, раҳбарлар ташриф буюришгани йўқ. Бу фактнинг узи ҳам Чеченистоннинг чет давлатлар томонидан мустақил деб тан олинисини тез орада содир булмаслиги, халқаро жамоатчилик бу мисалда бир қарорга келмага-

нини курсатади. Россия томонидан тантаналарда мамлакат Хавфсизлик Кенгаши котиби И. Рибкин иштирок этди.

НАҒАҚАХУРЛАР
НОРОЗИ

Россияда нафақахурлар уз нафақаларини бир неча ойлаб ололмаётгани уларни ижтимоий норозиликларга, айрим ҳудудларда ошқора хатти-ҳаракатлар қўллашга мажбур этмоқда. Ахборот воситаларининг хабарига қура, Твер вилоятида ана шундай ҳаракат туфайли нафақахурлар темир йўл қатновини тухтатиб қуйишган. Вилоят ҳокимиятидаги расмий шахсларнинг маълумотида, ҳукумат бу ҳудуддаги нафақахурлардан 505 миллиард рубл қарздор.

(Давоми, боши ўтган сонда)

Жон ва рух

Огзаки ва адабий тилимизда «жон» ва «рух» сузлари кўпича синоним, маънодош тарзида қўлланилади. Улар бир-бирига жуда яқин бўлса-да, ammo бир-биридан нимаси биландир фарқланади. Масалан, неки тирик бўлса, унда албатта жон бор, бу дов-дарахт бўладими, усимликми, ҳашоратми, ҳайвони ва, ниҳоят, одамми, бари бир жондор, жонзот, жонвордир. Жониворлардан, масалан, экин-тикин, дов-дарахт сув ва ўғит билан, ҳайвону одам еб-ичиш, хаг-ти-ҳаракат билан, ҳаммаси ҳаводан нафас олиш билан тирик. Жон бор жойда қафо бор, дейди доно халқ жоннинг уткинчи эканини ташкиллаб. Лекин одам зотида жондан ташқари, яна рух бор, рухият бор, маънавият бор. Жонлико жониз нарсаларнинг барчаси Аллоҳи Таолонинг махлуқи. Бироқ Ҳақ Субҳонаху Таоло Пайгамбаримиз Муҳаммад Мустафо С. А. В. га нозил қилган Қурьони Каримда марҳамат қилиб айтадики: «Дарҳақиқат, Биз Одам болаларини афзал-устун қилиб қўйдик» (**Ал-исро сураси, 70-оят**). Бу афзаллик ва устунлик Рух туфайлидир. Айни уринда жон чиқинчи борабарида барҳам топадиган ҳайвоний рух эмас, балки абадий безавол инсоний рух назарда тутилади. Рух ва унинг узаги бўлмиш иймон ҳақиқатини чуқурроқ англаш учун миллатимиз фахри Ҳазрати Низомиддин Алишер Навоий алайҳир раҳманини Ҳошиқул одамга қилган қуйидаги таваллолари мағзини қақиб куриш фойдалан холи бўлмайди, фикр оқимизча:

Жон чиқар пайтида иймон гавҳарни кўксимга сол, Айлагил жондин жудо, лек этмагил иймондин жудо.

Жон ва рух, жасад ва иймон фарқини Ҳазрати Имом Газзалидан тонамиз. Ҳазрати раҳма-

туллоҳи алайҳнинг фикри мубо-ракларига кура, инсон зотида икки хил — жисмоний ва қалбий жон мавжуд. Нафас тухтагани ҳамона инсоннинг жисмоний жони барҳам топади ва жониз жасад бора-бора тупроққа қорилиб кетади. Бироқ шу билан инсон йўқлик қатрига буткул сингиб кетмайди. Одам фаранди фоний дунелдан жисмонан куз юмади, холос. Унинг қалбий жони эса тан қафасини тарк этса ҳам, мангу яшаб қолаверадикки, буни ҳозирги замон фани соҳасида қилинган илмий каш-фиетлар тасдиқ-ламоқда. Қалбий жон дегани бу рух-нинг, халқона ибора билан айт-ганда, ароҳнинг бошқача номи, холос.

Индаллоси, инсон рухи, рухия-ти моддиончи файласуфлар ибто-лашга беҳуда уринганларидек, олиий даражада ташкил тошган материя ҳам ва е баъзилар уйлаганидек, табиат тадрижи тараққийнинг ҳосиласи — гултожи ҳам эмас, балки ун саккиз минг олам Парварди-горининг одам зотиға илохий иноя-тидир. Инсон рухияти бевосита илохийет билан чамбарчас боғлан-ганлиги шунда яққол намоёнки, зоти башар ҳамиша мавжудлик доирасидан ташқарига чиқишга ҳа-ракат қилади, доимо юксалдикка, самовотта интилиб яшайди. Гап шундаки, моддиончилар тиш-тир-ноги билан епишиб олган кузга қуринадиган, пайдо булиб, сунг парчаланиб кетадиган жисмоний дунелдан, материядан, моддий бор-лиқдан, ислом фалсафаси носут олами деб юриладиган дунелдан таш-қари, яна лохут олами ҳам мавжуд. Лохут олами деганда рухлар дунё-си, носут оламиға келунга қалар ва уни тарк этиб кетгандан сунг рухлар истикомат қиладиган ма-кон, худлас, илохий-самовий маъво-манзил тушунилади.

Икки дунё бахт-саодатини қўл-га киритишда одамзотға унинг иймони измидан юрадиган ақлу иродаси қўл келади. Индаллоси

шуки, уз рухияти шарофатидан зоти башар фаришталардан ҳам юксакроқ мақомға кутарила олади, мабодо адашиб залолат кучасида ураллашиб қолиб кетса, у балои нафс багдасига айланиб, ҳайвон-дан ҳам тубанлашиб кетиши, ҳатто теварак-атрофдагилар учун улкан хавф туғдириши ҳам мумкин.

РУХНИНГ КЕЛИБ ЧИҚИШИ

Исломиий этиқолда кура, Ҳақ Таборака ва Таоло оламни бунед

ИЙМОН ҲАҚИҚАТИ

этиндан бурун алмисоқда (руза азалда Одам Ато авлодлари рухларини яратиб, улардан тегишли аҳд-лаймон олган. Қурьони Мубинда хабар берилишича, Аллоҳи Таоло «Одам болаларининг белларидан (яъни пушти камарларидан то Қиёмат кунигача дунёға келадиган барча зурриедларни) олиб: «Аласту би раббикум?» («Мен Парвардигорингиз эмасманми?»), — дея савол берган ва улар: «Ҳақиқатан Сен Парвардигоримизсан, бизлар бунга шохидим», — дея жавоб беришган, аҳд-лаймон қилишган. Каломуллоҳда мазкур савол-жавобни-нг сабаби ҳақида ҳам изоҳ бериб утилган: «Сизлардан бундай гувоҳлик, аҳд-лаймон олишимиз Қиёмат кунда «Бизлар бундан беҳа-бар эдик», демас-лигингиз учун-дир».

Лундаси илгари яшаб кетган, ҳозирда яшаб турган ва келажакда яшайдиган беистисно ҳар бир одам — барчамиз уз инон-ихтиери-

мизга кура, Аллоҳи Таоло билан боғланганмиз, қисматимиз Ҳақ Таоло билан вобастадир, шу боисдан Худои Таоло билан учрашадиган ва рузи азалдаги мезонларга қайтиладиган кунни кутамиз.

Рухнинг бу дунёда одамга эш булиши илк бор тубандагича руй берган. Маълумингиз, Одам Ато-нинг жасадлари қора балчиқдан ясалиб, куриштилгач, руҳа илохий амр булганки, бориб Одам жасадига кир, деб. Лекин рух Ерга эниб, жасад — суратни куриб, унинг қо-ралигини куриб ва ичининг зулматли-гидан ҳадиксираб кириш-кирмасликка иккилиниб тур-ган пайтда яна

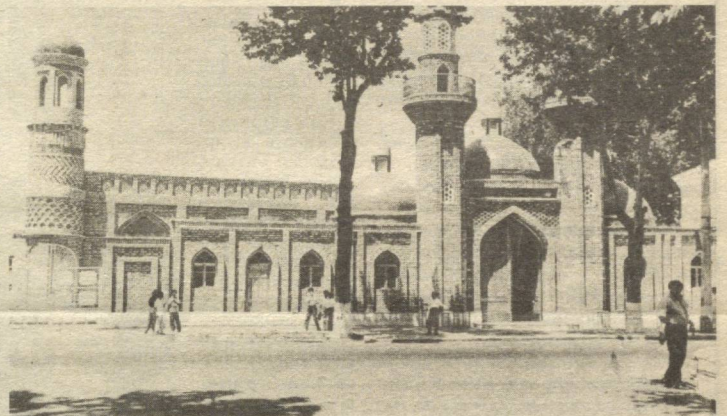
гойиблан нидо булганки: «Эй Рух! Жасадга киргил, токи сенинг бир-ла уни равшан мунаввар қилурман», — дея. Шундан сунг Рух қувончдан жушиб, жасад ичига шитоб билан кириб жойлашган. Одам Ато зурриедлариға эса бу Рух эркак билан аслинг суви (нуг-фаси — спермаси)дан пайдо була-диган ҳомилада ҳар гал бошқатдан янгиланиб, ривож топадиган азал-лий фитрат тарзида намоён була-ди. Рухнинг бу фоний, уткинчи, беш кунлик дунёда меҳмон экан-

лиги, ҳар бир одам умриға вақтин-ча ҳамроҳлиги, кишининг жони чиққани ҳамона у уз аслияти, Ваҳ-дониятга бориб қушилишға инти-лиши ана шундан.

Умуман олганда рух ва рухият, фалсафа тили билан айтганда, он-тафаккур, ақл-идрок, ирода-хоҳиш, ҳис-туғйу қабилар бизга таниш, қўзимизға қуринадиган ва алало-қибат парчаланиб кетадиган, шу билан барҳам топадиган шаҳодат, носут оламидаги нарс-а-ҳодисалар-дан фарқ қилароқ, олами амрга, олами гайбга, олами лохутта дахл-дордир. «Эй Муҳаммад», — дея хитоб қиладди Холиқул олам уз Каломи-Қурьони Каримда, — сиз-дан рух ҳақида сурайдилар, айти-нг, рух Парвардигори олам амри-дандир» (**Ал-исро сураси, 85-оят**). Биз бандаларға Каломуллоҳда рух ва рухият ҳақида бундан ортиқ маълумот берилмаган. Лекин, ин-сон рухияти, он-шуури илохий Аҳадият билан боғлиқ булиб, сир-синоатлар билан лиммо-лим гайб олами, лохут маълумидандир. Биз суз юритмоқчи булган иймон ана шу илохий рухиятнинг тазохирла-ридан, фаришталар жавҳаридандир.

(Давоми бор)

Мийн Содиқ РАББОНИЙ

ҲИҚМАТ — БИР ҲОВУЧ ОЛТИН

Бир ҳақимдан сурадилар:
— Э улуг зот! Еса камаймайди-ган нарса нима?
— У ғамдир.
Яна сурадилар:
— Берсанг камаймайдиган нар-са нима?
— У инсофдир.
Яна сурадилар:
— Туқилса тугамайдиган нарса нима?
— У куз ёши.
Яна сурадилар:
— Синдирсанг тугамайдиган нар-са нима?
— У кунгилдир.

Юмшоқ ерда усимлик яхши ҳо-сил берганидек, ширинсухан ва му-лоим сузли кишиларнинг атро-фида дустлари куп бўлади. Бир-бир-

лари билан мулоим муомала қилувчи оилаларда файз-барака камаймайди.

Оқиб турган даренинг суви ёқимли булганидек, илм урганишда дарё каби жушқин кишиларнинг суҳбати жонлар-га роҳат бағишлайди. Илмда комил ин-сонлар суҳбатини орзу қиладилар, чун-ки уларнинг сузи ширин таом каби лазиздир, ҳам руҳга, ҳам ақлга қувват беради.

Инсон тарбиясининг бош йўли илм-дир. Илмни ўқибгина эмас, балки ўқиб олган кишиларнинг одоби ҳам етук бўлади. Чехралари кулиб турган ва илм-да комил инсонлар фақат эзгу ишларға қодирдир.

Баҳриддин ТУРҒУНОВ тайёрлаган

Оқибат

МЕҲР САҚЛАБ ҚОЛДИ

4-синфнинг аълочи ўқувчиларидан би-ри булган Маъруфжон Обидов ўқишга келмай қолди. Сабабини билиш учун дарсадан сунг икки нафар синфдоши уни-каси боришти. Кекса энаси Ҳалима ая йиғлаб утирган экан. Болаларни бағрига босиб, пешоналаридан утиб:

— Маъруфжоним кеча аср пайти анов-и толдан йиқилиб, узидан кетиб қолди. Даласи духтиргга олиб кетганича ҳалиям келишигани йўқ. Болам омонмикан, — деди-ю яна йиғлаб юборди.

Эртаси куни ҳаммаси маълум булди. Маъруфжон толдан қаттиқ йиқилгани учун ичга ёрилиб кетибди. Олтиариқ туман марказий шифохонасининг бола-лар жарроҳлиги бўлимида даволанаёт-ган экан. Дастлабки жарроҳликлар кун-гилдагидек утибди. Лекин олдинда хал қилувчи сунгги жарроҳлик иши бор. Маъруфжон туртинчи жарроҳлик иши-дан сунг яна қарийб турт ой даволани-ши керак. Аммо у бутун анча тегик. Уни ҳаётга ҳамқишлоқлари, мактабдошлар-и, муаллимларининг меҳр-оқибатлари, муруватлари қайтармоқда, десак ян-

лишмаган бўламиз. Ҳозир даволаниш-нинг узи булмайди. Дори-дармонларни-нг баҳоси баланд. Бунинг устига Маъруф-жонларнинг оиласи қатта — 12 жон истикомат қилишади. Даласи Маҳмуд-жон ака касалванд, 2-гурӯх ногирони. Маъруфжонга дори-дармон олиш учун пулга қийналиб қолишти. Мол-қўялари-ни сотишти, қарздор ҳам булиб қолиш-ди. Шундай оғир пайтда мактабдошлар ёрдам қўлини чузишти. Синфдошлари, муаллимлари пул туллади. 3200 сўмға яқин пул Маъруфжоннинг дадасига то-пишириди.

Т. Кузибоев номили жамоа ҳужалиги бошқаруви ҳам еш қишлоқдошлари тақ-дирига бефарқ қараб турмади. Бу оилға 20 минг сўм пул ва қўй ажратди.

Бу оламда одамийлик бор экан, ноти-нч кунгиллардаги умид чироқлари ҳеч қачон ўчиб қолмайди. Ана шу ола-мийлик, меҳр-саҳават келажакнинг бир гунчаси булган Маъруфжоннинг ҳам сақ-лаб қолди.

Холиқназар ЖҲРАБОВ

Оламда гап кўп

«ҚУЛОҚСИЗ ЭМАСМИСИЗ?»

АҚШда қабул қилинган янги қонунга кура, бу мамлакатта кучиб келиб доимий яшашни истовчилар тақдим этадиган ҳужжатлардаги суратларда қулоқлари яққол куришиб турган бўлиши шарт. Қизиги шундаки, бу қонун АҚШда туғилиб усмаган, лекин анча вақтдан буен бу ерда яшаётган фуқароларға ҳам тааллуқли.

Тахририятимизга жуда кўлаб мактублар келади. Турмушдан қийналаган, дардини кимга айтишни билмаган инсонлар бизга кўнгилларини ёзиб, мактуб йўлайдилар.

Мактублар позик тўйгулар даракчисидир. Уларни кўздан кечириб, бир хил мавзудаги хатларни танладим. Аёллар эркаклар ҳақида қизиқ гапларни ёзди.

Оила муносабатлари ҳусусида кўп яхши гапларни ёзиб қолдирган Жаброн Халил Жаброн: «Аёлниг майда нуқсонларини кечира олмаган эркак, унинг буюк фазилатларидан баҳраман бўла олмайди», дея айтганда ҳақ эди.

Мана, маликаи муҳтарамалар нималарни ёзди.

Хурматли тахририят!

Ушбу мактубни куйган кўнгилдан кучирма дея чоп этсангиз. Сабаби, бизнинг тақдиримиз жамики ёшлар учун сабоқ бўлгудек.

Мана ҳозир турт яшар қизалогимни аздаб-авайлаб ухлатиб, дилим сиёҳ булгандан, уйлариمنى қозоғга тушириб турибман.

Қизлар нима учундир дадасини яхши куради. Нигора ҳам шундай. Мана олти ойдики, дадасини суроқлаб ҳоли-жонимга кўймайди.

Мен Шавкат акага турмушга чиққанымдан афсусланмайман. Бир қиз орзу қиладиган бахт менга nasib эди. Улар кўнглимга қарарди, авайлар эди. Лекин кейин-кейин муносабатлар узгарди. Мен буни билиб-билмасликка олдим. Балки хатойим ҳам шундай.

Ота-она фарзандига пул тошганда қандай ишлатишни, бойиб кетганда узини қандай тутишни ҳам ургатиши керак экан. Айниқса, ҳозирги пайтда.

Уйимиздан меҳмон аримасди. Гоҳо икки-уч марта лаб оғзат қилардим. Хизмат қилиб юриб, у кишининг бугун икки юз долларга фалон ресторанда утирдик, фалончига бунча қарз бердим, деганларини эшитиб қолар эдим.

Бир сафар аллақасердан орттириб келган касалини менга юктирди. Уч ой врачга қатнадик. Тўққиз ой юзимга қарай олмади.

Бу орада номзоддик ишини химоя қилди. Катта ресторанда утириш берди. Менинг ичимга чироқ ексаям еришмасди. Аллақандай қуринмас куч у кишини меҳдан тортиб олаётганини ҳис қилиб турардим.

Уйда ҳамма нарса етарли эди-ю, хотиржамлик йўқ эди. Ниҳоят, мени кўрқувга солган нарса юз берди. Нигорани дадасига ташлаб, дугонамини кўргани бордим. Кўп утирмадим. Негадир юрагим безовта эди. Шошиб уйга келсам, эшик кўлф. Қизимизни кўшнимизникида қолдириб, Шавкат акани олиб кетишибди.

Қингир ишнинг қийғи қирқ йилдям очилади, дейишади. Ҳозир қирқ кунгаям бормайди.

Қинлоққа тез-тез бориб турарди.

Энди билсам, беҳудуда эмас экан. Икки-уч киши адирга кўкнори эркаркан. Шунча йил бирга яшаб, шу нарса билан шугулланишини билмас эканман.

У киши қамалгач, на биронта дус-ти, на биронта «ака»си ҳол сураб келмади. Инсон кимлар билан дуст тутишини ҳам билиши керак экан.

Қийин-қийин Нигорага қийин бўлди. Дадасига ичкиб, оғзат ҳам смай

қўйди. Озиб-тўзиб, бир аҳволга тушиб қолди. Ягона суянгим, юпанчим шу қизалогим.

Ҳозир ишга жойлашдим. Қизимга ердан пули оламан. Амаллаб кун курайтман. У кишининг тавбасига таяниб, соғомон қайтишини истайман.

Лекин қизим «Дадаси қамалган» деган тавқи-лаънатни кутара олармикан?!

В. Д.
Тошкент шахри

Ҳозирги замонда эркакларни айбонлаш қийиндир. Лекин фарзандлар улғайиб қолгач, кўнгил кучасига юра-вер-

зандларнинг ҳам кузи, қулоғи бор. Узику билиб-билмасликка олар. Лекин тенгдошларининг гапларини кутара олмайди. Биз оналар-ку, фарзандлар деб эрларнинг айбини кечирамиз. Кечиргандай буламиз. Лекин фарзандларнинг кўнгли гулдай позик булади. Қизим бир-икки марта отаси туфайли синфдошлари билан урушиб, юмдалашди. Кейин-кейин хомуш бўлиб қолди. Бир кун кузимга қараб туриб шундай деди: «Агар одамлар гап қилмаса, ҳеч қачон турмушга чиқмас эдим. Ўғил болаларни ёмон кўраман. Бунинг сабаби...» қизим йиғлаб юборди. Шунда илк марта тилим қарғишга айланди.

Г. Ж.
Янгибозор шахри

Отам кўп ичади. Уйимиздаги нарсаларни сотиб ичиб бўлди. Укам билан шолди экдик. Ошхўрлик қанча яхши бўлса, шолнинг меҳнати шунча оғир. Укам иккаламиз уч ой сувнинг ичиди юрдик. Катталар маслаҳат бериб турди. Бахтимизга шоллар бошоқ тортиб, эгилиб қолди. Ўриб, ганак уриб қўйсак, отам сотиб юборибди. Отам-ку майли, иймонини ҳам сотиб ичади. Лекин сотиб олаётган киши-чи? Наҳотки бу хирмон икки норасиданинг меҳнати туфайли барпо бўлганини билмаган. Тўғриси, отамни ҳам, эркакларни ҳам қарғадим.

Мунира,
Хоразм вилояти

Дугонаимиз билан баҳслашиб қолдик. Мен турмуш урғогимга ишонаман, десам кулади.

Эркакларнинг «уйдан етти қадам нари чиқсанг — буйдоқсан» деган нақли ҳали бор эмиш. Наҳотки шу рост бўлса?! Эрга ишонч бўлмаса, қандай яшаш мумкин?!

И. Д.,
Қўқон шахри

Юрмайдиган эркак йўқ. Бу қавмнинг ҳаммаси бир гур.

Манзили кўрсатилмаган.

Муносабатимиз яхши. У кишининг дустлари ҳам очикқўнгил. Бамаъли инсонлар. Бир кун уқитувчи бўлиб ишлайдиган Абдулғаффор ака: Эркаклар ҳам мушукмижоз булади, ким яхши қараб, бошини силдаса, ушанинг ортидан кетаверади, дея ҳазиллашди. Шу гаплан кейин уйлаб қолдим. Наҳотки?! Ахир ҳар қандай ҳазилда ҳам ҳақиқат аломатлари булади-ку?!

М. А.
Қарши шахри

**ЭРКАКЛАР...
МУШУКМИЖОЗМИ?**

Эркакларнинг иймонлилари ҳам бор.

Шаҳарда билмадим, лекин қишлоқда ўз оиласига вафодор эркаклар кўп деб уйлайман.

Л. Ж.
Бешариқ тумани

Шаҳарда ҳам яхши эркаклар бор. Масалан, аксарият аёллар ўз умр йўлдошларига ишонадилар. Уларни бу ишончдан айирини ўлим билан баробар.

Н. А.
Тошкент шахри

Ишончсиз оила кўликка қурилган иморат сингари омонатдир.

Г. М.
Нурота шахри

Турмуш урғогим дугонамини яхши кўрарди. Ҳамма бало шундаки, мен улгур уртадаги почталион эдим.

Тақдирни қарангки, дугонаим бошқага турмушга чиқиб кетиб, унга мен рафиқа бўлдим. Иккаламиз ҳам аввалига ҳижолат бўлиб юрдик. Энди уша пайтларни эсласак, иккаламиз мириқиб кулишамиз. Севги — болалик хотирасидай ази нарса. Лекин ҳамма гап бир-бировини тушунишда, иззат қилишда. Шундай эмасми?

О. Х.
Жиззах шахри

Турмуш урғогим бир кун кечаси келмади. Туни билан ухламай чиқдим. Катта шаҳар, ҳаёлимга ҳар хил ёмон уйлар келади. Уйга қираман, яна эшикка чиқаман. Эрталаб илжайганча кириб келяпти. Тугойиб кетдим.

— Урғоқлар билан утиришиб қолдик, — деб узини оқлади.

Одам ҳам шунча бепарво буладими? Наҳотки, бир оғиз айтиб, оғоҳлангириб кетиши қийин бўлса?!

М. О.
Тошкент шахри

Эркак деганининг шунчалик худбин, иззатталаб бўлишини энди сездим. Иш-

Кўзгудаги ўзимиз

дан келибоқ, диванга чўзиладилар. Бола бечоралар бири пайпоғини ечади, бири ёстиқ келтиради. Одам ўз фарзандларини бундай ишларни қилишга мажбур этмаслиги керак. Бир неча марта жанжаллашиб олдик. Лекин бечорайи. Дадасининг олдида қалтираб турган ўғилларимга ачиниби кетаман.

Л. М.

Турмуш урғогимнинг кўнгли ёмон. Ҳатто ўз яқинларидан ҳам рашк қилади. Биров билан гаплашмайман. Ҳатто синфдошлар йиғилишса ҳам бормайман. Шунда ҳам жанжалга баҳона тошади. Ўзимни қандай тутишни ҳам билмай қоламан гоҳо.

И. Н.
Гулистон шахри

Эркак зоти қизиқча. Биз аёлларнинг кўзини кўр, деб уйлайди чоғи. Узининг қирмаган кучаси қолмайди. Мурсоаю мадора деб чидасанг, қизанишлари ортиқча. Аввало, ҳар бир аёлга худойим инсоф берсин. Бекорга айтмаганлар ахир, бир аёлниг макри қирқта эшакка юк булади, деб.

М. Т.

Медицина институтини тутатганман. Турмуш урғогим ишлатмай қўйди. Болалар врачиман. У киши мени бозорма-бозор судраб юради. Ахир, шу пулни врач бўлиб ишласам ҳам топишим мумкин-ку. Эркак киши гапимни ўтказаман, деб аёлни севимли касбидан жудо этиши адолатданми?

М. САИДНОСИР қизи,
Самарқанд шахри

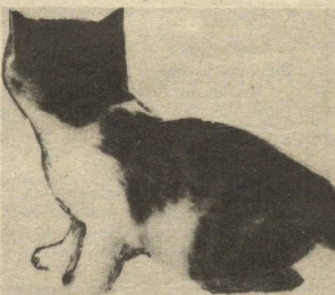
Фаҳм-фаросатли эркаклар ҳеч қачон аёлимга гапимни ўтказаман деб чиранмайдилар. Аксинча, шундай ширин муомала ила кўнглига йўл топадиларки, аёллари унинг соясига кўрпача солиб юрадилар.

МАШКУРА опа

Турмуш урғогимни адам билан кўп солиштираман. Сира ухшата олмайман. Адамлар ҳеч қачон онамга овозларини кутариб гапирмаганлар. Бизни ҳам бирон марта уриб-уришмаганлар. Лекин у кишидан жуда ҳайиқардик. Адамизни мақтовини эшитиш биз учун орзу эди. Лекин бу киши болаларга жуда бешъитибор. Сабабини тушутира олмайман.

Г. А.,
Богом тумани

Онамларга «ўзингиз яхши одамга

тсгиб олиб, мени ёмон йиғишга бериб юборгансиз...» дея ҳазиллашсам, қулиб: «Дадангни ҳозиргидай бўлишлари учун урттиз йил умрим кетди, қизим» деб қўярдилар. Балки эркакларнинг маънавий етуқ инсон бўлишида биз аёлларнинг ҳам роли каттадир?!

З. Х.,
Хатирчи тумани

Мактубларни саралаб, оққа кўчирувчи Абдураҳмон ЖўРА

... Бу воқеани Сурхондарё вилоят тугруқхонаси бош ҳақими, олий тоифали жарроҳ Рустам Қоракулов айтиб берган эди:

— Бир оилада ҳа деганда фарзанд туғилавермади. Ойлар, йиллар утардики, эр-хотиннинг чечрасидаги синиқ бир маъносилик, қуларидоғи мунг ҳеч кетмасди. Ҳар иккови ҳам духтирларга куринишди, даволанишди. Ва ниҳоят, Аллоҳ уларнинг ҳам дардига дармон берди. Узлари киймадилар, унга кийдирдилар, узлари емадилар, унга едирдилар. Алқисса, бир аjoyиб қиз камолга етди. Қизга харидор кўп бўлди. Уйни совчилар босди. Лекин ота-она елгиз қизларини узларига уруғ бўлмаганга беришни исташмасди. «Қизимиз бегоналарнинг қўлида хор бўлмасин!» дея энг яқин қариндошларидан бири билан қуда-андачилик ишларини боғлашди. Дарҳақиқат, ота-она уйлаганидек, қизлари хор бўлмади, бирон нарсага зорикмади ҳам. Туйдан сунг бир йил ўтди. Ҳар икки томон яна қувонишди. Чунки еш келин-куёвлардан фарзанд кутилмоқда эди. Келин-чакни тугруқхонамизга олиб келишди. Ниҳоят, унинг кизи ериди. Янги меҳмоннинг ташрифидан ҳамма севишди. Бирок... бирок бу севинч афсусларки, узоққа бормади. Сал фурсатдан сунг чақалоқ нобуд бўлди. Чунки у аъзоларида нуқсонлар билан тутилган эди.

Қудалар бир-бирларига таскин-тасалли бердилар. Олган Худо яна беради, дея умид қилдилар. Орадан яна бир йил ўтди. Еш аёлини яна тугруқхонага олиб келдилар. Чақалоқ қиз туғилди. Тугруқхонадаги фурсат тугагач, она-болага жавоб бердик. Фарзандга зор еш ота-она қизларини жондан ортиқ қурдилар. Қизалоқ уч ешга кирди. Аммо у... эмакларди-ю, юролмасди. Гудакнинг ота-онаси ҳам, бобо, момолари ҳам яна безовталикка тушдилар. Шифокорларга бордилар, табибларга мурожаат қилдилар. Улар эса... боланинг тугма ногирон эканлигини афсус ва надоматлар билан айтишди. Ота-она бундан маҳзун ва оғир ҳаёлларга толдилар. Орадан йиллар ўтди. Эрнинг хотинидан кўнгли қола бошлади. Уларнинг орасида утиб бўлмас тубсиз жарлик пайдо бўлган эди. Улар уртасида музликлардан юксалган тоғлик, утиб бўлмас баландликлар вужудга келган эди. Ва ниҳоят, улар ажралишди. Ана шундан сунггина ота-она ўз қизларининг бахтига зомин бўлганликларини, тузатиб бўлмас хатога йўл қўйганликларини англаб етишди. Гурунг асосида Рустам ака яна бир рақамни айтди:

— Яқин қариндошларнинг узаро никоҳи оқибатида ногирон булиб туғилаётган гудакларни куриб одамнинг юраклари ачишиб кетади. Тугри, қариндошчиликни барча чоралар билан мустаҳкамлаш, яқинлик ишларини асло узмаслик керак. Лекин... наслни бу-

зиш билан эмас-да! 1995-1996 йиллар мобайнида мен раҳбарлик қилаётган вилоят тугруқхонасида 2021 нафар чақалоқ туғилган бўлса, шундан 45 нафари тугма ногирон эди. Биз суриштириб, таҳлил қилиб қарганимизда, ана шу тугма бахти қароларнинг аксарияти яқин қариндошларнинг никоҳидан дунёга келган экан.

Тажрибали шифокорларнинг таъкидлашларича, яқин қариндош-оғайниларнинг узаро турмуш қуришлари нафақат жисмоний нуқсонларга, балки руҳий заифликларга ҳам сабабчи булар экан. Бунинг азобини тортганлар, тортаётганлар бор. Сурхондарё вилоят руҳий ва асаб касалликлари диспансери бош ҳақими, олий тоифали врач Менгдобиел Менгтураев билан суҳбатлашсангиз, қайтуғли далиллардан огоҳ бўласиз. Қадим-қадимдан қолган аjoyиб урф-одатларимиз, анъаналаримиз бор. Лекин яқин қариндошлар қуда-андачилиги одат, анъана сифатида узини оқламади, илло ҳеч қачон оқламаган ҳам. Лекин айрим ерларда то ҳануз бу одат давом этиб келади.

ҚАРИНДОШДАН

УЙЛАНМАНГ

— Руҳий касалликларнинг шизофрения, невроз, олигофрения деган куринишлари бор, — дейди Менгдобиел ака, — вилоятимизда ҳар учала турига чалинганлар ҳам учрайди. Аммо булар орасида олигофрения (кам ақллиқ)га дучор бўлганларининг сони кўпроқ. Нега деб сўрасиз. Гап шундаки, бу хасталик насл суради. Хуш, кам ақллиқнинг илди-лари қасрда? Агар адолат юзасидан қарайдиган бўлсак, мамлакатимизнинг бошқа ерларига қараганда, Сурхондарёда яқин қариндош-уруғларнинг, айтишлик, ака-ука, опа-сингил, тоға-жияларнинг узаро қуда-андачилиги чуқурроқ томир ейган. Кишини ҳайрон қолдирадиган нарса шуки, қишлоқларда, хусусан, тоғли қишлоқларда ота-оналар қизларини узоққа турмушга чиқаришни исташмайди. Яқин оғайнилари билан қудачиликни маъқул топишади. Бу нарса айниқса вилоятимизнинг Бойсун, Денов, Олтинсой, Сароисие каби туманларида кўпроқ кузатилади. Айни шу ерларда олигофрения хасталиги кўпроқ учраётганлиги бизни таъвишга солади. Қарангки, шаҳарларда, шаҳар атрофларида, тоғдан жуда узоқ ерларда экологик

Никоҳ ва саломатлик

аҳвол гарчанд кунгилдагидек бўлмасада, олигофрения касаллиги кам учрайди. Тоғли ерларда ҳаво, сув тоза, мева-чева-лар тоза, лекин кам ақллиқ нисбатан анча юқори. Қурайлисизми, ҳатто экологик имкониятлар ҳам яқин қариндошлардан тутилган гудакларга ёруғлик бера олмас экан-да. Қон-қариндошлик, яқинлик кўп яхши нарса. Бироқ ана шуларни деб келажақ авлодни, наслни майиб-мажруҳ қилиб ташлаш инсофданми ахир! Мен мутахассис сифатида, психиатр врач сифатида ота-оналарга айтаманки: «Қариндошга қиз берманг!». Йигитларга дейманки: «Қариндошдан уйланманг!» Миллатнинг, наслнинг соғломлиги учун барча қайтаришни керак. Мен ўзи қишлоқнинг боласиман. Илгарилари бир қишлоқда нари борса битта ақли заиф буларди. Ҳозир эса... одамнинг тили ҳам бормайди... айрим қишлоқларда икки-учтадан... Биз азалий тартиб, меъёрларни бузаяпмиз. Агар бузмасак эли, аҳвол бундай ҳам кулгили, ҳам алам-ли нўқтага келиб етмасди. Ҳеч қачон унутмаслик керак: вабога қарши, улатта ва бошқа хасталикларга қарши эмлаш мумкин. Лекин... руҳий, асабий хасталикларга қарши эмлаб бўлмайди. Турт-беш нафардан тугма ногирон фарзанди бор-рузгорлар учрайди. Утган йилнинг ёзида жуда оғир, юракка пичоқдек ботадиган бир манзара-ни кузатдим. Ҳали-ҳали эсла-сам, юрагим санчади. Иккинчи қаватдаги иш хонадан баногоҳ нафта, диспансер ҳовлиси-га қарадим. Ҳаво жу-ла иссиқ эди. Водопроект о-лида еши етмишдан ошган, соч-соқоли ошпоқ чол ва уни-нг енида уч нафар йигит ути-рарди. Суриштириб билдим: ота ва уғиллар экан. Тоғли туманлардан биридан кели-шибди. Чолнинг катта угли қирқдан ошган, иккинчиси уттиздан ошган ва кенжаси ҳали уттизга бормаган экан. Ҳар учала ака-ука ҳам тугма кам ақл экан. Чол уғиллари билан белига тутиб келган нондан сувга ивитиб еб утирарди. Уғиллари худди боғча болаларидек, отанинг юзлари-га, нон тутаётган қўлларига мултираб қараб туришарди. Билдим, кунгилдан кечди. «Чол тирикчиликдан қийналиб қолган. Авваллари уялгандан келма-ган. Ногирон болаларига ҳуқуқматдан пул олиб еяпти, деган гапдан қочган. Белидан куч-қувват кетгач эса, диспан-серга куриikka келган». Қачонлардир чол қариндошнинг қизига уйланган, ундан уғиллар қурган. Елиб-югуриб уларга едирган, ичирган, кийинтирган. Бир ку-ни қарисам, қўзимдан нур, белимдан мадор кетса, шу уғилларим вояга етиб мени ҳам боқадди, деган. Лекин... тақдир-ни таҳрир қилиб бўлмайди, деганлари-дек, еши етмишдан ошган чол ҳали-ҳамон йигит епига етмаган, у ешдан ҳам ошаётган уғилларини худди гудак-лардек боқишда давом этмоқда. Бу ҳол-ни куриб одамнинг «Дастингдан дод, дуне!» дегилари келади. Қараб туриб ҳайфинг келади, қўлингдан ҳужжат ту-рилишдан бошқа ҳеч бир иш келмасли-гини уйлаб, ҳурлигинг ошади.

Дарвоқе, дуненинг олди-ортини уйлаб иш қурадиган тажрибали чоллар, момо-лар рўзгор қуришни умр савдоси дея айтадилар. Умр савдоси эса асосан бир марта бўлади. Бунда қура-била туриб хатога қарч урган одам, ейинки адапган одам гарчанд ҳар қанча давлати, шули, имкони бўлса ҳам, содир булган хатони умр дафтаридан учира олмайди. Ҳарча-нд уринмасин, ҳаргиз учира олмайди...

Маҳмуд АБУЛҒАЙЗ,
Сурхондарё вилояти

«Сўзда сеҳр—шеърда эса ҳикмат бор»

МУҲАДИЕ

МЕН ЭМАС

Келдинг кеча тушларимга кирдинг деб,
Тушларимда сочларингни ўрдим деб.
Кўргим келиб кетди парирухсоринг,
Эркам, мени бунча соғинтирдиг деб.

Менчи, ғамгин юрагимни туш кўрдим,
Қалбим ичра бағри яра қуш кўрдим.
Қалбингни мен бепоразу, бўш кўрдим,
Тушларингга қирган малак мен эмас.

Йймон ўлган эмас, ҳали йймон бор,
Қирқдан ўтсанг, қирқ биринчи доvon бор.
Кўзларимда ҳадик рангли гўмон бор,
Сочларини ўрган малак мен эмас.

Қилдинг менга кўп жафо деб айта қол,
Майли, мени бевафо деб айта қол.
Ўз йўлингга қайтаверу, қайта қол,
Сени соғинтирган малак мен эмас.

СОҒИНЧ

Мен соғиниб келдим қишлоқнинг,
Унқир-чўнқир кўчаларини.
Меҳр макон кўрган настигина,
Пастаккина уйчаларини.

Ўз ерини Ватан деб билган Соода одамларни соғиндим,
Ош устида қизган эжамшид,
Муборак дамларни соғиндим.

Кўмсаганман ширмой нон пишган
Тандирларнинг иссиқ ифорин.
Ҳар қадамда ҳаёт қайнаган
Қишлоғимнинг бутунин-борин

Кўклам чоғи ердан узган бош
Яшилликнинг исини кўмсайман,
Бойчечакнинг майини жарағини,
Шўх қўшиғини сасини кўмсайман.

Қишлоғимда мен билан ўсган
Шўх қизларни кўргим келади,
Оқшом кўжда Оймомо бўлиб,
Юлдузларда юргим келади.

Узоқларда қичқираб хўро,
Овоз берар жангари хўтик,
Булар бари қадрдон менга —
Юрагимга битилган битик.

Тонгда сабо қўшиқларини
Силаб-суйпаб гулага айтади.
Соғинчларим куйга айланиб,
Қишлоғимга қўшиқ қайтади.

БАРИБИР ЭРКАКЛАРГА МАЗЗА!

Японияда кучга қирган янги қонун мамлакат аёлларига турмушга чиқётганда қизлик фамилияларини сақлаб қолиш ҳуқуқини беради. Қолаверса, энди турмушдан ажрашган япон аёли аввалгидек олти ой эмас, балки 100 кун ўтгач бошқа турмуш қуриши мумкин. Хотини билан ажрашган эркак эса аввалгидек, хоҳласа эртаси кунгидек бошқа аёлга уйланади.

Оламда гап кўп

Бувижонлар билиб айтишади

«СОЧИНГ КЕСИЛСИН!»

Бугун Нозик буви набираси Хуморнинг соч кестанидан фиғони фалакка чиқди: «Сени шаҳарга юборган даданг билан онанг ишдан келсин, мендан эшитадиганини эшитади. Ахир, энди қандай қилиб маҳаллада бош кутариб юраман? Нозик бувининг невараси ўқишга бориб, бир йил ўтмай соч кесибди, дейишмайдами? Авлодимизда бундай қизлар йўқ эди-ку. Менинг узимга қарагин, ошпоқ бўлса-да, иккита қилиб ташлаб юраман-ку, сочимни (курсагани)! Ростки, шу сочларим учун ҳам Шермат буванг ошпоқ эди, ахир, қиз боланинг ҳусни соч-ку. Ахир, «Сочинг кесилсин!», деган қарғиш беҳуда айтилган эмас. Хотин-қизларнинг боши сочидадир. Фарипталар аёл зоитининг сочларига қўниб турар экан. Сочини кестирган аёлда фарипта бўлмасмиш. Фариптасиз одам бўлишдан худо асрасин. Билдингми?»

Бувисини жим туриб тинглаган Хумор унга этиги билан гапира бошлади:

— Бувижоним-эй, сизнинг замонангиз бошқа эди, — тушунтироқчи бўлди. — Бизнинг замонамиз бошқа. Ахир, ҳамма дугоналарим ҳам сочини кесипган-ку!

— Гаширма, — баттар туюқди Нозик буви. — Биласанми, менинг сендек пайтим эди. Маҳалламиз қозиси совчи қўйган. Қасрда сочи сунбу бўлса, ушанинг эшигидан совчи узилмасди. Мана, анаву Валижоннинг қизи ўқишга бориб сочини почала-почала кестириб, додини худого айтиб ўтирибди. Пашиша

ҳам қадам босмайди уйга.

— Ундай деманг, бувижон. Уни шаҳарда севган йигити бор. Шунинг учун у турмушга чиқишни хоҳламапти.

— Уйланган йигитнинг бошини айлантириб, уйини бузиб келган, билдингми, ё сен ҳам шунақа йул тутмоқчимсан, а?

— Нималар деяпсиз, бувижон? Қуйинг шу гапларни. Мен йулдан чарчаб келдим. Чой қуйай, бирга ичайлик, соч бўлса, усадиган нарса. Агар сочим сизга жуда керак бўлса, яна устираман, бувижон. Ўқишда ҳар кун узун соч тарашига вақтим йўқ. Бунинг устига шифокор бўлсам, касаллар юзига сочим тушиб кетса. Шунинг учун кесиб ташладим, бувижоним, меҳрибоним, қуйинг энди.

Хумор гапни чалгитиш учун чой дамлади-да, ойнаи жаҳон қулогини бурлади. Ойнаи жаҳонда «Баҳор» қизлари хиром этарди.

— Ана кўрдингми, деб Нозик бувининг соч ҳақидаги гапи яна бошланди. — Уйинчи қизлар шундай катта шаҳарда юриб ҳам сочини кесмабди, ота-онасига раҳмат шуларни, ҳаммаси бир хилда-я, умринг узоқ бўлгурлар.

Бувисининг гапларини тинглаб турган Хумор тушунтира бошлади:

— Буви, Сиз буларни саҳнадан уйларига кетаётган пайтда бир курип. Ҳеч ҳам танимайсиз, булар ҳаммаси улама соч.

— Бекор айтибсан, пунча сочини давлатимиз қасрдан олади. Саҳнага узи чиройли, сочи узунларни олади, билдингми?!

Нозик буви қуюниб қузига еш олди.

— Маҳаллада ҳамма — 7 ешдан 70 ешгача мени ҳурмат қилса-ю, сен булсанг... Юзимни ер-

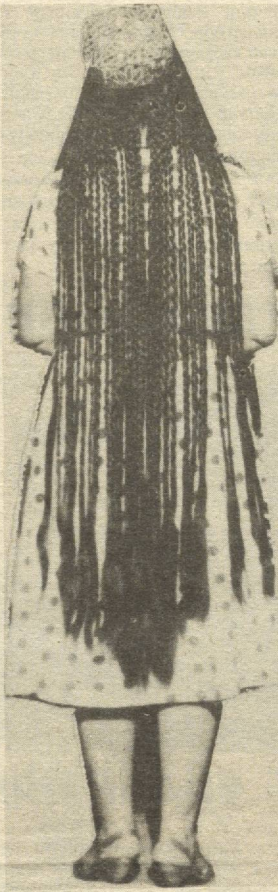
қаратдинг. Синфдошнинг Нодирани қара. Қирқ кокил қилиб сочларини майдалаб уриб юради. Ёнидан утган ҳар бир одам бир ўгирилиб қарайди. Унинг устига тикиш-бичишни ҳам қойиллатади. Шундай қизлар бир уйнинг тули буллади-да. Сен булсанг уз хуснингни узинг йўқ қилиб ўгирибсан.

Нозик буви набирасига сузлашдан тинди-да узоқ ҳаёлга толди: «Нималар булапти, ўзи. Замон узгардим ё асларми? Биз бир тола сочимиз тушса, халтага тулаб мевали дарахт тағига кумардик. Бу — фарзандли бўлсин, қўй яшасин, деган маънони аналатади. Агар бир тола соч бегона ерларга тушса, уша қиз ё аёл ҳаёти да сарсон бўларкан, ҳозиргилар сочларини кесиб қаердаги ахлатларга ташлашади. Шунинг учун бўлса керак, ажрим, болаларнинг сарсонлиги қўй».

Шуларни уйлаб Нозик бувининг боши эгик эди. Унинг кўз олдидан қишлоқнинг нариги четидида Содиқ полвоннинг сочи тақимини уладиган қизи Майсара — Ойиса холянинг яқинда олган, сочлари қирқ

кокил қилиб урилган келини утали. Ва ҳаёдан узига-ўзи дерди: Йўқ, набирасини бундай қилиб қўймайди, келини, ўгли ҳам ҳали-замон келсин, эшитадиганини эшитади.

Саломат ҲАСАНОВА

ЭЛ ИШҚИДА ЁНАМАН

Худойберди Ирискулов — асли Самарқанд вилоятидаги Каттақўрғоннинг «Майбулоқ» қишлоғида, товуқ музалида, қискичбақа юлдузи остида тутилган. Бир ўғил, икки қизи бор. Турмуш уртоғи Нургулхон — уй бекаси.

У рўзнамазининг чинакам мухлисларидан. Бозор иқтисоди, республикада тижорат ишларини яхшилаш маъносида илмий иш олиб бормоқда. Иброҳим Жонкулов билан ҳамкорликда «Тижорат ҳам санъат»

асарини кенг китобхонлар оmmasига тақдим қилиш арафасида.

— Худойберди ака, болалик даврингиздаги иқтисодий ноқуруқ билан ҳозирги ўттиш давридаги қийинчилик ўртасида фарқ бор, деб ўйлайсизми?

— Биласизми, бизнинг болалигимиз билан ҳозирги давр ўртасида осмон билан ерча фарқ бор. Мактабга сумка уринга матодан тикилган халтачага китобларимизни солиб борардик. Қийиниш ҳам шунга яраша эди.

Мактабгаги, институтлардаги ёшлар ҳозир умуман нолмас ҳам бўлади. Қайси бир ўқувчига назар ташласангиз, эгни-бошида хорижнинг замонавий кийимлари. Уларнинг байрамларда, тутилган кунлар, тўй-тантаналарда утиришларини-ку гапирмай қўяқолай.

— Худойберди Ирискуловнинг Ватан, маънавият ҳақидаги тушунчаси қанақа?

— Узбекистоннинг тупроғи борки, мен учун Ватан, ота-боболаримиз утган юрт — Ватан, тилимиз, дилимиз — Ватан.

Маънавият ўз халқининг тарихини, унинг маданиятини ва улкан маънавий меросини чуқур билиш ва тараққийлаштиришга асосланади. Маънавият йўқ жойда ҳеч қачон бахт-саодат ҳам бўлмайди. Маънавиятни мустаҳкамлаш йулида меҳ-

Замонамиз кишилари

нат ва маблагни аямаслик керак, деб ўйлайман. Нуқул пул ва фойда кетидан қурса-да, аммо одамларимиз руҳан қапшоқ бўлиб қолишса, бундай жамиятнинг ҳеч кимга кераги йўқ.

— Қуринишдан чўрткесар одамга ўхшайсиз?

— О, айтманг, мана шу феъл-атворим тудайли неча бор жар еқасига бориб қайтганман. Сабаби, барча ишлар рисоладагидек бўлиши учун қуйиб-пишганим, холос. Уз олимга бир мақсадни қўйдимми, ута ҳам, чўкка ҳам рўпара бўлишга урганиб қолганман. Бош эгиб, тавалло қилиш мен учун ет.

— Худойберди ака, вазирликлардаги, яъни пойтахтдаги ишларингиз яхши эмасми?

— Сирдарё вилоятидаги оғир туман — Меҳнатобода келишингизга нима сабаб бўлди? — Ҳақиқатан ҳам, Меҳнатобод туманида чул асорати ҳар қадамда қуришиб, сезилиб туради. Туманда табиат инжиқликлари исталган пайтда хуруж қилиб қолиши мумкин. Мен иш фаолиятимни даставвал ана шу туманда бошлаганим учун ҳам яна бу ерга келиб ишлашга жазм эгдим. Бу туманда ишлашнинг ўзи бир қаҳрамонлик, деб ҳисоблайман. Ҳозир Янгисер шаҳар нон ҳиссадорлик жамиятига қарашли нон корхонасининг раҳбариман.

— Бугун нималар устида бош қотираяпсиз?

— Насиб этса, қисқа вақтда талқикот ишларимни охирига етказмоқчиман. Яқин орада «Тижорат ҳам санъат» асарим босмадан чиқади.

— Ундай бўлса, омаднингизни берсин!

Сўхбатдош:
Баҳриддин АБДУ САИД

БОЛАЛАРНИ АСРАНГ, ОДАМЛАР!

Кейинги икки йил ичида Шимолий Осетияда болаларнинг турли касалларга чалиниши аввалги йиллардагига нисбатан 2,7 марта қўлайиб кетди. Ҳар беш боланинг бири турли нуқсонлар билан дунёга келаяпти. Бунинг сабаблари қўп. Асосийлари эса аёллар ва болаларнинг тўйиб овқатланмаслиги, озиқ-овқат маҳсулотлари сифатининг пастлиги, тиббий хизмат даражасининг талабга жавоб бермаслигида намоён бўлмоқда.

КИБУЦДАН ЧИҚҚАН ДЕПУТАТЛАР

Бугунги кунда Исроилда 300 га яқин кибуц (колхозга ўхшаш ҳужалик) бор. Уларда мамлакат аҳолисининг беш фоизи меҳнат қилади. Шунга қарамай, кибуцларда мамлакат яши қишлоқ ҳужалик маҳсулотларининг 41 фоизи, жумладан, пахтанинг 81, бананнинг 71, сугнинг 60, балиқнинг 100 фоизи етиштирилмоқда. Мамлакат вазирлари, генераллари, кнессет депутатлари орасида меҳнат фаолиятини бир вақтлар кибуцда оддий ишчиликдан бошлаганлари анчагина ва улар бу билан гоят фахрланишади.

«МЕНГА ИШ БЕРИНГ»

Россиянинг Иваново вилоятида асосан туқимачилик саноати ривожланган. Бироқ кейинги вақтларда вилоятда ишсизлар сони ортиб бораёпти. Меҳнатга лаёқатли аҳолининг 10,8 фоизи ишсиз юрибди. Бандлик хизмати бўлимида 71,7 миң киши рўйхатга олинган. Тақдир этилаётган бун иш уринлари сони эса атига 481 та.

ПЕНТАГОННИНГ ҚИЗИҚИШЛАРИ

АҚШ махфий хизматлари, жумладан, Пентагон кейинги пайтларда Россиянинг ядро синовлари билан боғлиқ илмий маълумотларни сотиб олишга зўр бермоқда. Масалан, Арзамас-16 атом марказидан 288501 АҚШ долларига 1949 йилдан бери ўтказилган барча ядро синовлари ҳақидаги маълумотлар сотиб олинди. Яқин орада Красноярск-45 ва бошқа епик шаҳарчаларнинг олимлари билан ҳам ана шундай келишувлар тузилса, ажабмас.

ЎҚИГАНДАН НИМА ФОЙДА?

Россияда ўқитувчилар ўз вақтида маош ололмаётган бир пайтда болаларнинг ўқишга, илм эгаллашга қизиқиш ва интилишлари ҳам суниб бормоқда. Биргина Новосибирск шаҳрида ушбу ўқув йилида 248 ўқувчи мактабга қатнамай қўйди. 106 нафар кичкинтой эса биринчи синфга ўқишга боришни истамади.

Хорижий матбуот хабарлари асосида тайёрланди

«Оила ва жамият» газетаси реклама феолияти билан шуғулланувчи агентликларни, реклама агентларини ўзаро манфаатли ҳамкорликка чорлайди.

Бизга:

- реклама баҳоси бир сантиметр квадрат учун 30 сум;
- ярим саҳифалик реклама учун 10 фоиз, бир саҳифалик реклама учун эса 20 фоиз чегирма бёр;
- реклама агентлари реклама баҳосининг 25 фоизигача миқдорда рағбатлантирилади.

Манзипимиз: Тошкент шаҳри, Матбуотчилик кўчаси, 32-уй, 609-хона.

Телефонлар: 36-56-52, 34-86-91, 33-28-20

Мутахассис маслаҳати

БАШАРИЯТНИНГ ЯНА БИР ДУШМАНИ

Инсонга хос булган хасталиклар орасида энг кўп тарқалгани гижжалардир. Умумжаҳон Соғлиқни Сақлаш Ташкилотининг берган маълумотларига қараганда Африка, Осиё ва Лотин Америкаси мамлакатлари аҳолисининг 90 фоиздан ортигида у ёки бу турдаги гижжалар топилади. Аксарият ҳолларда эса бир неча турдаги гижжалар бирваракайга юқиши мумкин.

Республикамиз иқлимнинг иссиқлиги, қорамолчиликнинг юқори даражада тараққий қилганлиги, сўғориш тизимининг жадал ривожланиши, сунъий сув ҳавзалари яратилиши ҳамда уларга ахлат ва чиқиндилар тушиб ифлосланиши оқибатида гижжаларнинг ривожланишига қўлай шароит туғилади. Республика сан-эпидстанциясининг берган маълумотига қўра, бир йилда тахминан 6 миллион кишида гижжа текширилиб, шуларнинг 200 миңдан ортиги турли хил паразитлар топилиди. Шунинг учун худудимизда энг кўп учрайдиган турлари ҳақида тегишли маълумот беришни лозим топдик.

Килбош гижжа (энтербиоз, острица) Гиппократга ҳам маълум булган. Кузгатувчиси оқ рангдаги 5-12 мм узунликка эга булган, боши ингичка гижжа бўлиб, ингичка ҳамда йўгон ичакларда паразитлик қилади. Унинг тарқалиши ва юқишида пашшанинг роли айниқса катта. Батъи ҳолларда паразитлар ичак деворини тешиб киради, натижада беморнинг қорнида кучли оғриқлар кузатилиши мумкин. Ундан ташқари гижжанинг яшashi оқибатида ажралиб чиққан маҳсулотлар беморни аллергияга мойил қилиб, захарлайди. Бунинг устига овқат таркибидаги оқсил, ёғ ва углеводларни гижжалар истеъмол қилиш оқибатида бемор озиб кетади.

Давоси: шифокор билан маслаҳатлашган ҳолда ташхис аниқ қўйилганидан кейингина пшсеразин адишпнат, медамин, комбанртин, мебендазол, вермокс каби препаратлардан фойдаланилади. Дозаси ва даво курсини беморнинг ёшига қараб шифокор белгилайди.

Аскариндоз ҳам Гиппократ даврилдақ маълум булган гижжа турларидан бири ҳисобланиб, бутун ер шарни бўйлаб тарқалган. Айниқса Кавказ орти, Болтиқбуйи ва Марказий Осиё давлатларида кенг тарқалган. Одам аскариндаси

пушти сарғамтир рангдаги каттагина паразит бўлиб, ургочисининг узунлиги 24-44, эркагиники эса 15-25 смга етади. У икки хилдаги, ҳам уруғланган, ҳам уруғланмаган тухумлар қўяди. Етук аскариндозлар ингичка ичакда паразитлик қилади, бир йилга яқин умр қўради. Бир кеча-кундузда 200.000дан ортиқ тухум қўяди. Ўзбекистонда аскариндоз Тошкент, Самарқанд, Фарғона, Наманган, Андижон вилоятларида кўп учрайди. Аскариндоз асосан ифлос қўл ва ювилмаган маҳсулотлар орқали ўтади. Унинг уруги тупроқда 10 йилгача сақланиши мумкин. Аскариндоз ўпкага ўтиб кетганида тана ҳароратининг кўтарилиши, қуруқ йўтал, нафас сиқishi аломатлари юзага келиши мумкин. Кўп паразитларнинг гуҷ бўлиб қолиши ичак тутилиши аломатларини беради.

Даволаш албатта мутахассис шифокорлар зиммасида бўлса-да, ота-оналар ҳам унинг асосларни билишлари зарур. Бунинг учун сантонин, саккофен, пшсеразин адишпнат, нафтамон, левамизол, мебендазол каби дорилар шифокор курсатмасига биноан қўлланилади.

Бошгук (трихоцефалоз) гижжа фанга ХҲП асрдан бери маълум. У асосан тоғолди ва тоғ туманларида кўп учрайди. Паразитнинг олд томони анча ингичкалашиб кетган бўлиб, номи ҳам шундан келиб чиққан. Ургочисининг узунлиги 3,5-5,5 см, эркагиники эса 3,4 см бўлиб, асосан йўгон ичакда паразитлик қилади. У узининг ингичкалашган боши билан ичак деворини уйиб кириб, қон билан озиқланади. Бир суткада 3500га яқин тухум қўяди, ичакда уртгача 3-5 йил умр қўради. Асосан ифлосланган қўл ва овқат орқали юқайди. Беморларнинг қони кескин камайиб кетади, бу эса уз навбатиде тана ривожининг жисмоний ва ақлий жиҳатдан орқалда қолишга олиб келади. Даволаш учун мебендазол, тиабендазол, нафтамон ва дифезил каби препаратлардан фойдаланилади. Даво курси ва дозасини мутахассис белгилайди.

Фарандим соғлом ва бекаму куст уссин десангиз, уларни албатта мунтазам текширтириб туринг.

Алижон ЗОХИДИЙ,
шифокор

«Табриклаймиз!»

Севимли аяжонимиз ФЕРУЗАХОН!

Кутлуг 40 ёшингиз билан чин қалбдан муборакбод этиб, Сизга узоқ умр, сиҳат-саломатлик тилаймиз.

Бизнинг бахтимизга доимо соғ-саломат булиб, оила бахтимизни бирга баҳам қурайлик деб,

турмуш ўртоғингиз Толибжон, фарзандларингиз Санобар, Нилуфар, Гулшода ва Муроджон.

ОЗОДАХОН!

Сени 15 феврал— туғилган кунинг билан табриклайман. Сенга узоқ умр, сиҳат-саломатлик тилайман.

Шариф.

Қадрли Баҳодир ТОЛИПОВ!

Сизни 15 феврал— туғилган кунингиз билан чин юракдан табриклаймиз. Сизга соғлик-саломатлик, тинчлик-хотиржамлик тилаб қолаимиз.

«Одил Ёқуб» номли илмий ишлаб чиқариш корхонасининг 2-дирихонаси ишчилари.

РАФАЪУЛЛОҒИ БУЗУВ

Шурвага пишиш олдин лавр япроғи солиб беш дақиқадан сунг албатта олиб ташланг, шунда овқатнинг таъми бузилмайди. Умуман, саримсоқ, зираворларни шурва пишишига яқин солсангиз мазали чиқади.

да чайганда озгина туз қўшиб юборсангиз жиддларнинг ранги жуда очилади.

Атиргул, чиннигуллар овоз тулқинларини жуда сезувчан, таъсирчан булади. Шунинг учун уларни радиопрёмник, телевизор яқинига қўйманг, тезда су-

Гуручни озгина сирка қушилган сувда ювсангиз, таом янада мазали булади.

Гилмадаги эскирмаган сиёҳ доғини 1,5 ош қошиқ ичимлик содасига 1 стакан сув аралашмаси билан артсангиз тез кетади.

Кўрпа-ёстиқ жиддларини крахмал-

либ қолади.

Ҳар бир гулни алоҳида-алоҳида гулдонга солсангиз, узоқ вақтгача уз тетиклигини сақлайди.

Янчилган қанд упаси тувакда гуллар учун энг фойдали озуқа ҳисобланади.

Гулларга эҳтиёжга яраша сув қуйинг: Тунда гулларга сув қуйиш жуда фойдали.

Ота-онангиз исмини набираларга берганда, уларни сизламоққа одатланинг.

Нилуфар АВЛАҚУЛОВА ёзиб олди

Яккасарой тумани 72-мактаб томонидан Шўхрат Муҳаммадтемуирович ХОНХОДЖАЕВ номига 17.06.1995 йилда берилган урта маълумот туғрисидаги шаҳодатнома йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Оламда сан кўп

ҚИДИРИЛАЯПТИ!

Япония полицияси қидирув эълон қилинган жиноятчиларнинг сурати туширилган ёндиргич (зажигалка) ва қоғоз дастрўмоллар тайёрлаб, аҳоли ўртасида бепул тарқатди. Полиция руҳиятшуносларининг фикрича, плакат ва варақалар одамларнинг ёдида қолмайди. Дастрўмол ва ёндиргич эса ҳам фойдали, ҳам жиноятчиларнинг қиёфаси доим кўз олдинда туради.

Уруш босилган, аммо ҳали қаҳатчиликнинг дами қайтмаган. Абдусаттор ака ҳовлисидаги бегона тут соясида салқинлаб утирган эди, пастки маҳаллалик Баҳром кирди.

— Ке, пучук, — деди қизиқчи, — намунча жиндан айрилган бахшидай бўлиб юрибсан. Тинчликми?

— Тинчлик, — Баҳром сунага утириб ух торғди, — шу, тирикчилик важи-да, Саттор ака... Узингиз биласиз, катта уғил аскарликка кетяпти. Шунга беш-ун одамни чақириб, оқ йул тилаб юборайлик, десам, сира қовушмайди-да. Супрани қоқиштириб, хотин беш-ун қажоқ ун тоғди. Энди оғзинга гўшт бўлганда бир қозон қайнашга етарди.

Абдусаттор ака ариқ буйида иссиқдан лоҳас бўлиб, бош эгиб турган ориқ эчкисини курсатди...

— Пешонамда ана шу кутир эчкидан булак нарса қолмади. У ҳам бандаликни бажо келтирсамми, деб турибди. Оламан, десанг, ана, бош-бутун сеники. Аммо айтиб қуяй, сўйсанг қон ҳам чиқмайди.

Баҳром ер чизиб қолди. Абдусаттор ака ҳижолат бўлди. У рўпарасидаги икки бутгоғи куриган ешигина қандак ўрикка қараб уйга берилди. Баҳром сидирилиб супалан туша бошлади.

— Ҳа, энди йўқни йўниб бўлмайди-да, майли, — деди у эшитилар-эшитилмас.

Абдусаттор ака сирли илжайиб Баҳромнинг елкасига қоқди.

— Утир. Сенга урта қулдай қуй топиб бераман. Жонибекни танийсан-ку, а?

— Танийман, — деди Баҳром ҳайрон бўлиб, — ундан қишда қор сўрасанг бермайди-ю... Осилиб ўлар.

— У еғи билан ишинг бўлмасин. Сен одамларнингни чақиравер. Эртага пешинда ҳовлингда қуй маъраб турган бўлади.

Баҳром Абдусаттор аканинг бир сузлигини биларди. Шунинг учун қуллук қилди-да, оёқ учиди юриб чиқиб кетди.

Абдусаттор ака боққа тушиб, эшагини етаклаб чиқди, эгарга қийшиқ миниб, Қуштутта жунди.

Жонибек Абдусаттор аканинг қалин томири эди. У қишлоқдан ун чақиримча нарида, тоғ ичкарисида турар, йил ун икки ой тоғдан бери келмай йилқи боқарди. Еши эллиқларга бориб қолган бўлсада, йигитдай чақдаст, уйинкулли деса, жонини берар, қулганда кичкина қийқ кузлари юмилди кетар, қийқириб, қотиб-қотиб қуларди. Аммо улғудай курумсоқ эди. Абдусат-

тор ака айтмоқчи, қирқ минг қуйи қирини, саксон минги сойини туддириб юрар, алмисоқдан қолган тилла-қумуш буюмлари сандиқларда сарғайиб етар, эски саночларга тикилган пуллар моғорлаб, ҳиди бутун Қоратоғни тугиб кетган, бироқ қимми курс, айқчиликдан, камбағаллигидан ҳасрат қилгани-қилган эди. Қизиқчи ана шу тиниб-тинчимас, жиндай қув ва содда ош-насини эслади-ю, қулимсираб эшагини ниқтади...

Қун боғай деганда у Қуштуттага кириб борди. Жонибекнинг ун бир-ун икки яшар уғли утовда қамчисон йўниб утирган экан. Қизиқчи бир коса қимиз ичиб, қулдор қизига чузилди. Салдан кейин бир гала қуй ҳайдаб Жонибек келди. Абдусаттор ака керага ёнидан уйноқлаб утаётган дуркун қуйларга қараб, бизга тегадигани қайси бири экан, деб қуйди ичиди.

Эшикда Жонибек кўринди.

лаб келмадимикан? Ундан ҳар нарсани кутиш мумкин.

У чўчброқ суралди:

— Ҳайтовур, келинчагинг қий-қумалоқ қурганми? Қуй қуқанлашини биладими? Шўрлик Урагулим қулпор эди, тўрт эркакнинг юмушини қиларди.

— Бу хотин саккиз эркакнинг ишини қилади, — деди қизиқчи куйиб-пишиб, — узингдан баттар хасис. Осмондаги турғайнинг оғзидаги чўпни юлиб олади, чаёни сиқимлаб улдиради.

Абдусаттор аканинг зур бериб мақташини куриб, йилқи-чи иккиланди.

— Мана, уғил ҳам эр егиб қолди. Бир-икки йил сабр қилайинми?..

Қизиқчининг жаҳди чиқди: — Олмасанг олма! Совуқ урнининг иситиб қуяй, деб утирган мен аҳмоқ. Тешик мунчоқ ерда қолмас. Сен олмасанг, пешонаси ялтираган бир азамат

маҳалладаги ҳазилкаш йигитлардан Мавлонбек билан Баҳодирга йулиқди. Уларга воқеани айтди. Кейин тайинлади:

— Хуфтонда икки эшақка миниб, Қуштутта жунанглар. Жонибекнинг утовига тушиб, дам олиб ётинглар. Азонлаб келин боради, қурасанлар, — деди. Йигитлар рози бўлишди. Абдусаттор ака уйига келиб, қуршага кирди.

Бир уйгонса, ой боғай деб қолибди. Хотинига сездирмай аста турди. Уйга кириб сандиқдан хотинининг эски паранжисини олди, оёғига маҳси-қалиш кийиб, боққа тушди.

Қуча тарафдаги пастак паҳсадан Жонибекнинг оқ кизиз қалпоғи куринди. Абдусаттор ака аста бориб дастор олма тағига чўнқайди. Енига шишил-лаб йилқи-чи келди. Келди-ю, ҳансираб тили келинмай «Назмиқан» деди. Абдусаттор ака «Ҳм» деди ноз билан. Жонибек

бер! — деди энсаси қотиб Жонибек. Шу пайт Абдусаттор ака паранжисини иргитиб ташлади-ю, сакраб утовнинг уртасига келди. Қулларини хурузнинг қанотидай ёйиб, енига тап-тап урди, гир-гир айланди. Жонибекка қараб кекирдагини чузди-да, «ку-ку-ку-у!» деб қичқириб юборди. Мавлонбек билан Баҳодир қулавериб утириб қолишди. Жонибек эса довлдираб турар, но-мусдан терлаб кетган, яккаш «Ай, иймонсиз Саттор! Сенинг тукти эсинг жуқ, туни билан ухламадим-ов», деб Абдусаттор акани қарғар эди.

Булар иш бўлди. Бир мазгил ҳазил-қулгидан сўнг дастурхонга утирилди.

— Кеча мен сендан бир камбағалга қуй сураб чиққан эдим, — деди Абдусаттор ака қуз ешини артиб, — бермаслигингни билиб шу ишни қилдим. Энди берасамми, ё эл-юртта дoston қилайми?

— Ай, қуй, Саттор, — деди йилқи-чи хавфсираб, — жин урди-ми сени? Бир қуй бўлса ол, тукти эсинг йуқ-ов сенинг.

Жонибек ҳул сочиққа ураб ерга қумиб қуйилган икки парча яхна гўшт олиб кирди. Бир карсон қимиз билан гўштни уриб, семиз бир қуйни етаклаб уч меҳмон кун кутарилганда қишлоққа жунанди.

— Хафа бўлма, — деди Абдусаттор ака Жонибекка, — қуйингни қуқламда, қуй қузилаганда олсан. Сени узим мана бундай хотинга уйлантириб қўяман. Ичи тула бола, палаги тоза, утгиз олтига кирсамми-кирмасамми, деб ариқнинг буйида ўйлашиб утирибди.

Жонибек бир нима деб тунгиллади, Абдусаттор ака ёйил-либ қолди.

Қуз, қиш утди. Навруз маҳали Абдусаттор ака бир туқлини етаклаб Қуштутта чиқди. Жонибекка омонатини топширди. Кейин туйдан гап очди. Жонибек ишонмай, қул силтади.

— Қурқма, — деди Абдусаттор ака, — бу сафар келиннинг юзини очиб қурасан.

Ростдан ҳам икки ҳафта-лардан кейин Жонибекнинг бекасидан айрилиб, ҳувиллаб ётган гариб утовига думбоққина, урта яшар аёл йиманибгина қадам босди. У ун чоғли хотин-халаж қуршовида эди. Шундай бўлса ҳам, Жонибек чилмади, келин остонадан утар-утмас юзини очиб кўрди. Кўрди-ю, кунгли тўлди, шекилли, «Дурут, қудай берди», деди қувониб ва еш боладай уялибгина илжайди.

— Уй-буй! Саттарғуей! — деб у дустига қучоқ очди.

— Қуйларни жуда кўпайтириб юборибсан, яхшиликка буюрсин, — деди Абдусаттор ака. Жонибек, биттасини сўрамоқчи шекилли, деб дарров олдини олди:

— Йўқ, йўқ! Ертиси колхозники. Узимники ун чоқли, худди урсин...

Томирининг ёлгон гапига қизиқчи ҳузур қилиб қолди.

Икки йилча илгари Жонибекнинг хотини Урозул вафот этган эди. Абдусаттор ака марҳуманинг ҳаққига дуо қилди.

— Омин! Бечора жаннаги хотин эди. Насибаси узилган экан-да...

Жонибек «Худонинг ироласи» деб бош эгди.

Бироздан кейин Абдусаттор ака Жонибекнинг уғлини ташқарига чиқариб юборди-да, томирини имлаб енига чақирди.

— Ҳай, Жонибек, сенга мана бундай хотин топдим, — деди бош бармоғини курсатиб, — хуп десанг, уйлантириб қўяман. Сув тексин. Сарик чақанг қуймайди. Эри улган, ўзи утгиз бешга кирсамми-кирмасамми, деб сувнинг буйида ҳаёл суриб утирибди.

Жонибек уйланиб қолди. Уни ҳозир хотин эмас, унинг уйга чиқимсиз кириб келиши кўпроқ қизиқтирарди. Бироқ бу шум Саттор бир балони бош-

олар. Хайр!..

У кузғолди. Жонибек чутиди. Ахир, анчадан бери арзонгаровроқ бир хотин тополмай гаранг эди, бу сув текин экан.

Жонибек шишиб Абдусаттор аканинг этагидан торғди:

— Ай, утир, Саттор, утир, қароғим. Майлинг, мен рози...

Қизиқчи ҳушламайгина утирди. Ёлгондан қовоғини солиб, насихат қилди.

— Одам деган унақа бўлмайди. Молин бор, жонинг бор. Ана, болани ҳам стим қилиб, елкасини қистириб қуйдинг. Ҳамма нарсанинг жуфти яхши. Баримиз иссиқ жонмиз. Эртага нима бўлишимизни билмаймиз.

Ун лаққалардан кейин икки дуст тул-тул очилиб, қимиз попириганча, келингушди маслаҳатини қилиб утиришарди.

— Бугун тонготарда бизнинг боғнинг этагига бориб, кутиб турасан. Унғача мен келинни пишқиқлаб қўяман. Ой ботганда паранжи епини тушади. Секин «Нозимахон» дейсан, у «ҳм» дейди. Тамом, шартга кутариб отга мингангирасан-у худди берди, деб олиб кета берасан. Тупшундингми?

— Ҳм, — деди Жонибекнинг оғзидан суви қочиб.

Улар иссиққина хайрлашди. Абдусаттор ака эшагини йўргалатиб қишлоққа келди-да,

Муассисларимиз:

ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
ХОТИН-ҚИЗЛАР
ҚҶМИТАСИ, БОЛАЛАР
ЖАМГАРМАСИ ВА
«СОҒЛОМ АВЛОД
УЧУН» ХАЛҚАРО
ХАЙРИЯ
ЖАМГАРМАСИ

БОШ МУҲАРРИР:

Абдукарим РАҲИМБЕРДИ

Газетамиз бош ҳамийси:

Ўзбекистон «Матбуот тарқатилиш
ушмаси» ассоциацияси

МАНЗИЛИМИЗ:

**700083, Матбуотчилар
кўчаси, 32-уй.**

Телефон: 33-28-20, 36-56-52, 34-86-91
Даврон БЕК
навбатчилик қилди
Обуна индекси - 64654
Рўйхатга олиш № 33
Буюртма Г-099 21597 нусхада чоп
этилди. Оффсет усулида босилди.
Формати А-3, ҳажми 2 босма табоқ.